

Předložky s, z

Předložky s a z se v písmu rozlišují podle toho, s kterým pádem se ve větě pojí, a to bez zřetele k výslovnosti.

Ve spojení se 7. pádem je vždy předložka s (se): s bratrem, s ženou, s vámi.

Ve spojení s 2. pádem je vždy správné užití předložky z (ze): vstát z postele, mluvit z balkonu, pozdrav z Krkonoš, shodit z lavice.

Poznámky:

1. Chceme-li jasně u hmotných předmětů a částí těla rozlišit směr z povrchu pryč od směřování zevnitř, můžeme užit ve spojení s 2. pádem předložku s: shodit s lavice x vyndat z lavice, stáhnout prsten s prstu x vytáhnout trn z prstu. Avšak i v těchto případech je předložka z vždy správná.
2. V několika knižních obrazech se předložka s pojí se 4. pádem: být s to (On není s to ten příklad vypočítat), kdo s koho (Ještě se ukáže, kdo s koho).

Předpony s, z

A. U sloves a slov od nich odvozených

I. O pravopisu sloves (a slov od nich odvozených) s předponami s- (se-) a z- (ze-) obvykle rozhoduje význam, nikoli výslovnost.

— Předpona s- (se-) se píše u sloves, která vyjadřují

a) směřování dohromady, k sobě: shromáždit se, spřátelit se, sešchnout se,

b) pohyb shora dolů nebo z povrchu pryč: slétnout, sesouvat se, sestoupit, sloupnout, smazat, shýbnout se, spustit se (i v přeneseném významu)

Je to zejména v těchto případech:

sejít se, scházet se, schůze, seřadit (se), seskupit (se), sešikovat (se), sehnat, shánět, shon; sezvat, seznámit (se), sdružit (se), shromáždit (se), shledat (se), sjednotit, sjet se, slétnout se; sloučit, smluvit, splynout, srodit se;
sebrat, sbírat, s(e)čítat, spočítat; sestrojít, sestavit, sešroubovat, sesypat; svařit, svar, sroubit, srub; sešít, sestehovat, sešpendlit, spichnout, slátat, sklepat, stlačit, stěsnat, stisknout, spěchovat;
sbalit, srolovat, stočit, svinout, svázat, sevřít, svírat; sklížit, slepit, sletovat, smelit;
sepnout, spinat, spona, spojit, spoutat, spráhnout, složit, skládat, skloubit;
snést, snášet, snosit, splést, smíchat, smísit; spořádat, srovnat, seřadit, shrabat, shrábnout, shrnout;
sdílet, shodnout se, smířit (se), smíř, svárit se, svár;
seprat (se), seschnout (se), scvrknout se, smrstit se;
sešpulit, shrbit (se), skrčit (se);
sbližít (se), sbratřit (se), skamarádít se, spřátelit se;
sejít, scházet, sestoupit, seskočit, sešplhat, sesout (se); sjet, sklesnout, sklouznout, skulit (se), sletět, spadnout, snížit (se); sehnat, shánět, seslat, sesílat, sejmout, snímat, sesmeknout, sesunout (se), sestřelit, shodit, sházet, sprovodit, srazit, srážet, stáhnout, svalit; snést, snášet, sehnout (se), shýbat (se), shýbnout (se), schýlit (se), skácet, skanout, sklonit, sklopit, svésit;
svléci, svléknout, svlékat;
seseknout, seškrábnout, seštipnout, sčesat, sloupnout, sloupat;
setřít, stírat, smazat, smýt, smývat, spláchnout; sfoukat, sfouknout; sestříhnout, sešlapat;

— Předpona z- (ze-) se píše v ostatních případech, především u sloves vyjadřujících změnu, pro něž však zároveň platí, že

nemají význam ani směřování dohromady, ani shora dolů nebo z povrchu pryč. Je to např. v těchto případech: zaktualizovat, zautomatizovat, zorganizovat, zorat, zosnovat, zúročit; zbarvit, zbělet, zblednout, zcivilizovat, zčernat, zděšit se, zdřevěnět, zfilmovat, zformovat, zharmonizovat, zhroutit se, zchudnout, zkalit, zkombinovat, zkomplikovat, zkomponovat, zkonstruovat, zkritizovat, zkroutit, zkřívít, zlámat, zmoknout, zmýlit (se), zničit, zplodit, zpozorovat, zprostředkovat, zpustnout, zradit, zranit, zrodit, zrušit, zředit, ztichnout, ztížit, ztloustnout, ztuhnout, zůžit, zvábit, zvlhnout, zeslábnout, zesílit, zestárnout, zeltit, zešedivět, zemřít, zezelenat;

z dokonalit, zdůraznit, zdůvodnit, zhudebnit, zkapalnit, znarodnit, znehodnotit, znechutit, znemožnit, znesnadnit, zobecnit, zosobnit, zpeněžit, zpestřit, zplnomocnit, zpronevřit, zpřisnit, ztělesnit, ztotožnit, zesměšnit, zchoulostivět, znervóznět aj.;

z mírat, zjišťovat, zesílovat, znárodňovat, znehodnocovat, zesměšňovat atp.;

Zvláštní pozornost zasluhuje dvojice slov různého významu rozlišených jen předponou s- (se-) a z- (ze-).

1. a) Obě slova jsou rozlišena nejen v pravopisu, ale i ve výslovnosti; např.: sedřít (např. kůži z těla) — zedřít (se) (např. přílišnou námahou)

sjednat (např. mír, smlouvu) — zjednat (např. pořádek, nápravu, na práci)

slézat (se), slézt (se) (dolů nebo dohromady) — zlézat, zlézt (např. hory)

slíbat (libáním setřít) — zlíbat (někoho)

slít (dohromady) — zlít (polit)

smazat (mazáním setřít) — zmazat (umazat)

směna, směnít (např. peníze) — změna, změnít (např. zaměstnání)

smotat (svinout) — zmotat (poplést, zmást)

sválet (např. kameny ze svahu) — zválet (poválet)

svést (dolů, dohromady, k zlému) — zvést (zkazít)

svolat (vyzvat k sejití, pozvat k jednání) — zvolat (vykřiknout)

svolit (souhlasit) — zvolit (vyvolit)

svrhnout (dolů) — zvrhnout (převrhnout).

b) Obě slova se rozlišují pravopisem, nikoli výslovností; např.: sběh (např. lidu) — zběh (dezertér)

sběhlý (dolů nebo dohromady) — zběhlý (zkušený; který dezertoval)

sběhnout, sbíhat (dolů) — zběhnout, zbíhat (dezertovat)

sběhnout se, sbíhat se (dohromady) — zběhnout se, zbíhat se (přihodit se)

sbit (přítloci k sobě) — zbit (nabit někomu)

shlédnout (pohledět shora dolů) — zhlédnout (spatřit)

shlízet (shora dolů) — zhlízet se (např. v zrcadle)

škopat (shora nebo dohromady) — zkopat (kopáním upravit terén, pokopat někoho)

skosit (kosou posekat) — zkosit (učinit kosým)

skreslit, skreslovat (v technickém kreslení) — zkreslit, zkreslovat (podat zkromeleně)

skroutit, skrucovat (splést dohromady) — zkroutit, zkrucovat (překroutit)

správa, spravit, spravovat (opravit; řídit) — zpráva, zpravit, zpravovat (informovat)

stéci (se), stékat (se) (dolů nebo dohromady) — ztéci, ztékat (např. hradby)

stěžovat si (nařikat) — ztěžovat (činit obtížným)

stlouci (dohromady) — ztlouci (nabit někomu)

strhat, strhnout (dolů) — ztrhat, ztrhnout (přílišnou námahou nebo kritikou)

stvrdit, stvrzovat (potvrdit) — ztvrdit, ztvrzovat (učinit tvrdým)

súčtovat (spočítat položky) — zúčtovat (provést účtování; vypořádat se)

sužovat (utlačovat, trápit) — zužovat (činit úzkým).

c) Existují dvojice, u nichž se připouští užití obou přípon, přičemž změna významu je nepatrná, popř. není žádná:

scestovat — zcestovat, schumlat — zchumlat, schytat — zchytat, schvátit — zchvátit, skrápět — zkrápět, smáčknout — zmáčknout, spráskat — zpráskat.

smontovat, zmontovat;
skompletovat, zkompletovat; skontaktovat, zkontaktovat;

B. U příslovci

U příslovci vzniklých z předložkových výrazů (u tzv. příslovečných spřežek) píšeme s- (se-) nebo z- (ze-) ve shodě s předložkou původního předložkového výrazu; např. shora, shůry, svrchu; zcela, zčásti, zlehka, zleva, zpět (zpátky), zprava, zticha, zvesela; zblízka (i z blízká), zdaleka (i z daleka), zešíroka (i ze široka), zpaměti, zhurta, spatra, s třešňákem (jako s třešňákem / s potížemi) x ztěžka (z těžka = 2. pad), jde to z tuha x stuha (pruh látky, pentle)

c) V některých slovech se píše předpona s- nebo z- podle ustálené tradice.

s-: schovat se, schrupnout si, sklídit, skonat, skončit, skoupit (skoupý) spáchat, spálit, spasit, splášt se, splatit, splnit, spořádat, spotřebovat, strávit, strnout, strpět, stržit, stvořit, styškat si, spropitně

z-: zhostit se, zkoumat (zkoumavka), zkoušet (zkouška, zkušenost), zpěčovat se, zpívat (zpěv), zplihlý, zpověd, způsob (způsobily), zpytovat, ztopit (spálit i pokradmu sebrat), ztepily, zpupný, nazpet (ztuch); zlevněný (od zlevnit, stát se levným) x slevá (od slevit; snížení ceny) x zleva (z levé strany)

Předpona vz-

Předpona vz- se píše vždy se z: vzpomenout si, vztyčit. Ale: vstát (nejde o předponu vz-).